

Gemeente Coevorden
Accountantsverslag over het boekjaar 2018

**Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Coevorden
Postbus 2
7740 AA COEVORDEN**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2018. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2018, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Datum: 21 mei 2019

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Coevorden.

**Onderwerp:
Accountantsverslag 2018**

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 21 mei 2019 met uw auditcommissie besproken en eventuele vragen die er waren, beantwoord.

**Ons kenmerk:
RVB – 2018 - 30000401**

Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2018. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,

Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

INHOUDSOPGAVE

1. Kernpunten van de controle
2. Decentralisaties overheid
3. Grondexploitaties
4. Voorzieningen
5. Analyse vermogen en resultaat
6. Interne beheersing
7. Vennootschapsbelasting
8. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole
9. Vragen vanuit Auditcommissie

Bijlagen

- A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen
- B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening
- C: Overzicht met de belangrijkste afkortingen

1 KERNPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1 Controleverklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2018 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente Coevorden. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter.</p> <p>De controle in het voorjaar 2019 is gericht op de jaarrekening zelf. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018 zowel voor de getrouwheid als voor de rechtmatigheid. Deze controleverklaring hebben wij u op 21 mei 2019 separaat toegezonden.</p>
1.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2018 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
1.3 Vermogen en resultaat	<p>Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt circa € 223.000 negatief versus een begroot resultaat (na wijziging) van nihil. Met inbegrip van het tussentijdse resultaat van de Halfjaarrapportage 2018, dat € 1.158.000 positief was, is het (genormaliseerd) resultaat over 2018 € 953.000 positief. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstand)vermogen.</p> <p>Bij het vaststellen van de jaarrekening verzoekt het College aan de Raad om onder meer niet bestede gelden (voor lopende projecten) over te hevelen naar het volgende verantwoordingsjaar. Deze overheveling vindt plaats via een storting in de algemene reserve op basis van de resultaatbestemming 2018 en zal mogelijk in het volgende verslagjaar weer worden onttrokken aan deze algemene reserve na instemming met de gemeenteraad.</p>
1.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente Coevorden en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Coevorden, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. • Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.
1.5 Sociaal Domein	<p><u>Kosten Jeugdhulp en Wmo</u></p> <p>Inzake de kosten Jeugdhulp en de Wmo steunt de gemeente Coevorden op de controleverklaring en financiële productieverantwoordingen van zorgaanbieders. Op basis van de ontvangen controleverklaringen en financiële productieverantwoordingen inclusief de uitgevoerde VIC-werkzaamheden door de gemeente Coevorden resteert er geen onzekerheid meer ten aanzien van de Jeugdhulp en Wmo.</p>

PGB-budget

De gemeente Coevorden heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Op basis van een opgave vanuit het SVB is er vanuit hun accountantscontrole een maximale fout/onzekerheid van € 112.000 voor de gemeente Coevorden. Deze onzekerheid is echter ondervangen doordat de gemeente aanvullende interne controles heeft verricht op de prestatielevering. Hiermee is deze onzekerheid ondervangen en derhalve niet meegenomen in de foutenevaluatie.

1.6 Grondexploitaties

De gemeente Coevorden heeft de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2018 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost voorraden per eind 2018 in de balans van de gemeente Coevorden bedraagt € 13,9 miljoen. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:

	Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten per 31.12.2018	Genomen verlies (gecumuleerd)	Genomen winst (gecumuleerd)	Boekwaarde 31.12.2018
<u>Woningbouw</u>				
Aalden Aelderhooghe	814.000	41.000	0	773.000
Aalden Paardelandsdrift	-1.422.440	1.221.000	0	-201.440
Dalen - Molenakkers II	1.033.369	375.000	0	658.369
Coevorden - Ossehaar	9.412.780	8.757.000	0	655.780
Dalerpeel Steigerwijk	-90.486	0	0	-90.486
Geesbrug uitbreiding II	752.134	534.174	0	217.960
Schoonoord Ellert & Brammert II	-942.181	0	867.000	-75.181
Sleen Jongbloed	-23.205	0	447.000	-470.205
Steenwijksmoer Kerkweg II	-304.937	0	286.638	-18.290
Wachtum Koematen	-39.940	0	356	-40.196
Totaal woningbouw	9.189.134	10.928.174	1.600.994	1.409.311
<u>Bedrijventerreinen</u>				
Coevorden - Europark	7.513.482	3.184.996	0	4.328.486
Coevorden - Leeuwerikenveld II	11.990.055	3.652.215	0	8.337.840
Coevorden - ROC	-197.037	0	0	-197.037
Totaal bedrijventerreinen	19.306.500	6.837.211	0	12.469.289
Totaal boekwaarde	28.495.634	17.765.385	1.600.994	13.878.600

Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.

1.7 Voorzieningen	Toereikendheid van voorzieningen, zoals opgenomen in de jaarrekening, is een belangrijk toetspunt in onze controle. Daarnaast hebben we beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslagingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen.																											
1.8 Goedkeurings- en rapporteringstolerantie	<p>De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2018 is € 1.048.000. Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad d.d. 18 december 2018 vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven minimumvereisten.</p> <table border="1" data-bbox="539 440 1973 794"> <thead> <tr> <th data-bbox="539 440 1021 480">Goedkeuringstoleranties</th> <th data-bbox="1021 440 1503 480">Toelichting</th> <th data-bbox="1503 440 1973 480">Bedrag</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="539 480 1021 512">Fouten</td> <td data-bbox="1021 480 1503 512">1% van de totale lasten</td> <td data-bbox="1503 480 1973 512">€ 1.048.000 (2017: € 1.116.000)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 512 1021 544">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1021 512 1503 544">3% van de totale lasten</td> <td data-bbox="1503 512 1973 544">€ 3.144.000 (2017: € 3.348.000)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 544 1021 576">Rapporteringstoleranties</td> <td data-bbox="1021 544 1503 576"></td> <td data-bbox="1503 544 1973 576"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 576 1021 608">Fouten</td> <td data-bbox="1021 576 1503 608"></td> <td data-bbox="1503 576 1973 608">€ 100.000</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 608 1021 639">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1021 608 1503 639"></td> <td data-bbox="1503 608 1973 639">€ 100.000</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 639 1021 719">Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i></td> <td data-bbox="1021 639 1503 719"></td> <td data-bbox="1503 639 1973 719"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 719 1021 751">Fouten</td> <td data-bbox="1021 719 1503 751"></td> <td data-bbox="1503 719 1973 751">€ 566.400</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 751 1021 783">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1021 751 1503 783"></td> <td data-bbox="1503 751 1973 783">-</td> </tr> </tbody> </table> <p data-bbox="539 826 1973 885">De totale omvang van de fouten is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.048.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze goedkeurende controleverklaring.</p>	Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag	Fouten	1% van de totale lasten	€ 1.048.000 (2017: € 1.116.000)	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 3.144.000 (2017: € 3.348.000)	Rapporteringstoleranties			Fouten		€ 100.000	Onzekerheden		€ 100.000	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>			Fouten		€ 566.400	Onzekerheden		-
Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag																										
Fouten	1% van de totale lasten	€ 1.048.000 (2017: € 1.116.000)																										
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 3.144.000 (2017: € 3.348.000)																										
Rapporteringstoleranties																												
Fouten		€ 100.000																										
Onzekerheden		€ 100.000																										
Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>																												
Fouten		€ 566.400																										
Onzekerheden		-																										

2 DECENTRALISATIES OVERHEID

2.1 Inleiding sociaal domein	<p>Het College van de gemeente Coevorden is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Bij het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen.</p> <p>De gemeente heeft in 2018 onder andere de volgende verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de (financiële) beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uw gemeente heeft zelf (een deel van) de controle van de persoonsgebonden budgetten (PGB) uitgevoerd. ▪ Er is tijdige communicatie met de zorgaanbieders geweest over het proces en de verwachtingen ten aanzien van de controle op de prestatielevering. ▪ Uw gemeente heeft diverse controles uitgevoerd om de zogenaamde ‘prestatielevering’ vast te stellen. Dit alles heeft er voor gezorgd dat de onzekerheden omtrent het sociaal domein fors zijn gereduceerd.
2.2 Persoonsgebonden budgetten WMO en jeugd	<p>Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van het SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. Het SVB heeft de maximale fout/onzekerheid aangegeven voor de gemeente Coevorden. De maximale fout/onzekerheid bedraagt € 112.000 (€ 15.000 jeugd en € 97.000 Wmo). Middels (aanvullende) interne controles op de prestatielevering door de gemeente Coevorden is deze onzekerheid ondervangen en derhalve niet meegenomen in onze foutenevaluatie.</p>
2.3 Jeugdzorg en WMO	<p>Uw gemeente heeft voor de financiële verantwoording van de Jeugdzorg en WMO aansluiting gezocht met de ontvangen productieverantwoordingen van de zorgleveranciers. Deze productieverantwoordingen zijn allen voorzien van een goedkeurende controleverklaring.</p> <p>Er is een interne integrale aansluiting gemaakt tussen de ontvangen financiële productieverantwoordingen en de financiële administratie van de gemeente Coevorden. Op basis van deze analyse is in de jaarrekening 2018 van de gemeente een nog te betalen post voor de Jeugdzorg opgenomen van € 1.020.000.</p>

3 GRONDEXPLOITATIES

3.1 Algemeen	<p>De gemeente heeft ondanks de (significante) daling in de afgelopen jaar nog een relatief omvangrijke portefeuille van grondexploitaties waarin een passief grondbeleid wordt gevoerd. De omvang van de boekwaarde van de grondexploitaties wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge boekwaarde van de bedrijventerreinen ad € 12,5 miljoen.</p> <p>De grondexploitaties worden jaarlijks herzien door het College en ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. De gemeente stelt de exploitatie waar nodig geacht bij en vertaalt dit naar financiële gevolgen voor de netto contante waarde van de grondexploitatie. Omdat de actualisatie ook een bijstelling van de kredieten (budgetrecht) kan inhouden, is het van belang de voorgestelde aanpassingen kritisch te (blijven) beoordelen.</p> <p>In 2018 hebben er meerdere grondtransacties plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 7.164 m2 woonkavels verkocht en geleverd (13 kavels) b) 17.031 m2 grond op bedrijventerreinen verkocht. <p>Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.</p>
3.2 Gehanteerde parameters	<p>De gehanteerde kosten- en opbrengsteninflatie zijn door u afgeleid van gepubliceerde cijfers door Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat deze inflatiecijfers ook voor de exploitaties van de gemeente Coevorden van toepassing zijn is onderbouwd met calculatieverschillen uit het verleden, gemaakte afspraken met ontwikkelaars dan wel met behulp van recentelijke transacties. Tijdens de controle over het boekjaar 2018 heeft dit niet tot bijzonderheden of aanpassingen geleid.</p> <p>De rekenrente is gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen. Uit eigen nacalculatie van Astrium komt de rekenrente op 3,02%. De afwijking van 0,02% geeft geen afwijkingen boven de rapportagegrens.</p> <p>De disconteringsvoet is bij de doorrekening door u gekoppeld aan het maximaal meerjarig streefpercentage van de ECB (Europese Centrale Bank) voor de inflatie binnen de eurozone, te weten 2%. Hiermee voldoet de gemeente Coevorden aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie.</p>
3.3 Planning en programmering	<p>Ten aanzien van planning zien wij dat de genoemde exploitaties een relatief lange doorlooptijd c.q. verwachte einddatum kennen. We willen hierbij benadrukken conform notitie BBV dat exploitaties met een langere looptijd meer onzekerheden en schattingselementen bevatten waardoor toekomstige opbrengsten en kosten lastig aannemelijk zijn te maken. Om hierover voldoende controlezekerheid te krijgen hebben wij met behulp van “backtesting” inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschatting door het College (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus realisatie).</p> <p>In het kader van “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De doorlooptijd van de exploitaties zijn relatief lang, maar blijven binnen de 10-jaarstermijn zoals aangeduid door de Commissie BBV.

- **Woningbouw:** In 2018 zijn op diverse (woningbouw) grondexploitaties verkopen gerealiseerd. Er is in 2018 voor circa € 900.000 aan verkopen gerealiseerd, hetgeen heeft geleid tot een daling van de boekwaarde in 2018 ten opzichte van 2017.
- **Bedrijventerreinen:** De twee bedrijventerreinen in Coevorden te weten Europark en Leeuwerikenveld II vertegenwoordigen een totale boekwaarde van € 12,5 miljoen. Bij deze boekwaarde is uitgegaan van toekomstige verkopen van de bedrijventerreinen, rekening houdend met de positieve economische ontwikkelingen. Het onderbouwen van toekomstige verkopen blijft interpretabel, mede door het karakter van bedrijventerreinen (wel/geen sprake van een verkoop). Uit de interesses en gerealiseerde verkopen 2019 delen wij het gemeentelijk standpunt inzake de planning van de toekomstige verkopen.

Uit de “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat het college adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen. Deze wijzigingen heeft u verwerkt in de exploitaties en geresulteerd voor enkele aanpassingen in de waardering (positief en negatief) inzake woningbouw.

Tot slot willen wij graag benadrukken om ook gedurende het jaar te monitoren en in tussentijdse rapportages zichtbaar de realisatie versus prognoses te evalueren (Waar staat de gemeente t.o.v. planning? Waardoor een afwijking t.o.v. planning? Welke impact heeft een gewijzigde programmering? Etc.).

4 VOORZIENINGEN

4.1 Voorzieningen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Coevorden toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie:

Voorziening pensioen wethouders

De voorziening wethouders is bepaald op basis van recente actuariële berekeningen. Hierdoor is een extra dotatie van € 155.000 gedaan aan de voorziening wethouders. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften.

Voorziening riolering

De gemeente Coevorden classificeert de voorziening riolering als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorziening betreft het resultaat op het Product riolering. Het resultaat op het product riolering bestaat enerzijds uit de ontvangen rioolheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

In de voorgaande jaren was sprake van jaarlijkse onttrekkingen, omdat de rioolheffing niet kostendekkend was. In 2018 was het een tarief op realisatiebasis kostendekkend, waardoor het overschot op het product riolering is toegevoegd aan de voorziening. Wij adviseren aan het college om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.

Overall:

De bijzonderheden uit onze controlewerkzaamheden voor de voorzieningen zijn reeds gecorrigeerd in de jaarrekening waardoor de voorzieningen door ons toereikend worden geacht.

5 ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

5.1 Eigen vermogen	<p>Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.</p> <p>Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).</p>																											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Resultaat 2018</th> <th>(x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td> <td>98.575</td> </tr> <tr> <td>De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td> <td>98.737</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):</td> <td>- 162</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:</td> <td>6.445</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:</td> <td>6.384</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):</td> <td>- 61</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Gerealiseerd resultaat</td> <td>-223</td> </tr> </tbody> </table>	Resultaat 2018	(x € 1.000)	De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	98.575	De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	98.737			Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	- 162			Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	6.445			Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	6.384			Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):	- 61				Gerealiseerd resultaat	-223
	Resultaat 2018	(x € 1.000)																										
	De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	98.575																										
	De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	98.737																										
	Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	- 162																										
	Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	6.445																										
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	6.384																											
Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):	- 61																											
	Gerealiseerd resultaat	-223																										
5.2 Financiële positie	<p>Inclusief het resultaat 2018 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2018 € 38,97 miljoen. De reserves van uw gemeente zijn in 2018 met een bedrag van € 0,2 miljoen afgenomen. Dit sluit aan met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening.</p>																											

	<p>De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2018 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 31% (2017: 31%) waarmee de norm van 20% van de VNG zeer ruim wordt gehaald en door de Provincie Drenthe wordt geclassificeerd als een gemeente met een gemiddeld risico. Tevens voldoet de solvabiliteit daarmee aan de bandbreedte zoals deze per 1 januari 2018 is vastgelegd in de nieuwe nota financieel beleid van uw gemeente.</p> <p>De netto schuldquote bedraagt 75% (2017 : 72%) .De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de gehanteerde norm van 130% van de VNG en op basis van de normen van de Provincie Drenthe als een laag risico wordt onderkend.</p>												
<p>5.3 Weerstandsvermogen</p>	<p>Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2018 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:</p> <table border="1" data-bbox="477 611 1742 719"> <thead> <tr> <th></th> <th>Structureel</th> <th>Incidenteel</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Risico's</td> <td>€ 400.000</td> <td>€ 3.620.000</td> <td>€ 4.020.000</td> </tr> <tr> <td>Weerstandscapaciteit</td> <td colspan="2">€ 33.485.000</td> <td>€ 33.485.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2018 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 8,33 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente Coevorden kan als 'uitstekend' worden aangemerkt. De gemeente Coevorden heeft voldoende ruimte om de risico's met de algemene reserve en specifieke bestemmingsreserve (o.a. reserve verkoop aandelen Essent van € 8,7 miljoen) te kunnen opvangen.</p>		Structureel	Incidenteel	Totaal	Risico's	€ 400.000	€ 3.620.000	€ 4.020.000	Weerstandscapaciteit	€ 33.485.000		€ 33.485.000
	Structureel	Incidenteel	Totaal										
Risico's	€ 400.000	€ 3.620.000	€ 4.020.000										
Weerstandscapaciteit	€ 33.485.000		€ 33.485.000										
<p>5.4 Conclusie financiële positie</p>	<p><u>Conclusie</u> De gemeente Coevorden beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.</p>												

6 INTERNE BEHEERSING

6.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2018

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in oktober/ november 2018 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in managementletter ten behoeve van het College. De samenvatting en conclusie uit de managementletter 2018 is als volgt:

Conclusie

Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van de gemeente Coevorden voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

De medewerkers die wij gesproken hebben, zijn betrokken bij de gemeente en hebben voldoende kennis van het taakveld waarin zij werkzaam zijn. Ten aanzien van de processen waarbij in het proces zelf nog onvoldoende interne controlewerkzaamheden zijn ingebouwd, zijn toereikende verbijzonderde interne controlewerkzaamheden ingeregeld. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden kunnen wij hierdoor goed gebruik maken van deze uitgevoerde aanvullende werkzaamheden.

Daarnaast concluderen wij dat uw gemeente continue werkt om de interne beheersing nog verder te optimaliseren. Dit blijkt concreet uit het daadwerkelijk oplossen van diverse bevindingen vanuit de managementletter 2017 alsmede het accountantsverslag 2017, maar ook vanuit het kritisch blijven analyseren van de bestaande processen en procedures.

De gerapporteerde onderwerpen in de managementletter met betrekking tot de jaarrekening 2018 zijn voortvarend opgepakt en in onderling overleg afgewikkeld. De onderwerpen met betrekking tot procesverbeteringen hebben wij een prioriteitsstelling meegegeven. Wij adviseren de gemeente deze onderwerpen gedurende de uitvoering te monitoren en de voortgang te bewaken. Tijdens de interimcontrole 2019 zullen wij de opvolging van onze adviezen beoordelen en hierover rapporteren in onze managementletter. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de genoemde managementletter d.d. 13 november 2018.

7. VENNOOTSCHAPSBELASTING

7.1 Vennootschaps- belasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten (voor bepaalde activiteiten onder bepaalde voorwaarden) onder de werking van de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb). Deze wijziging is ingevoerd om publiekrechtelijke lichamen op dezelfde wijze te behandelen als private organisaties. Uw gemeente heeft de activiteiten geïnventariseerd die (mogelijk) belastingplichtig worden als gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting.

Vervolgens heeft de gemeente deze activiteiten nader geanalyseerd, waarbij de gemeente gemotiveerd heeft aangegeven of, en in welke mate, de vennootschapsbelasting van toepassing is. Dit heeft niet geleid tot het opnemen van een VPB-last aangezien de gemeente samen met een extern adviesbureau tot de conclusie is gekomen dat de gemeente geen VPB-plichtige activiteiten kent. Overeenkomstig de landelijke ontwikkeling heeft ook de gemeente Coevorden uitstel gevraagd voor het indienen van de belastingaangifte. Net als alle andere gemeenten is ook de gemeente Coevorden in afwachting van een aantal uitspraken c.q. standpunten van de belastingdienst. De gemeente Coevorden sluit zich hiermee dus aan bij de landelijke aanpak inzake de afwikkeling van de vennootschapsbelasting.

Pas na een eventuele afstemming met de belastingdienst of op het moment dat de definitieve aanslag wordt vastgesteld zal blijken óf en in hoeverre de fiscus de door de gemeente gevolgde standpunten overneemt. Om die reden kan de in de jaarrekening bepaalde belastinglast achteraf nog aan verandering onderhevig zijn. Desalniettemin zijn wij en het College van mening dat de vennootschapsverplichting, uitgaande van de nu beschikbare informatie, juist is verantwoord in de jaarrekening.

We willen u erop attenderen om alert te blijven op VPB-plichtige activiteiten en dit tussentijds te blijven monitoren. Het verrichten van nieuwe activiteiten kan leiden tot een VPB-plicht en vraagt derhalve om een evaluatie.

7 OVERIGE BEVINDINGEN CONTROLE JAARREKENING

<p>8.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving</p>	<p>In de jaarrekening 2018 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt.</p> <p>De gemeente heeft de jaarrekening verder aangepast conform de wijzigingen in het BBV, waaronder het toevoegen van het opnemen van de verplichte bijlage met taakvelden.</p>
<p>8.2 Bevestiging van het College</p>	<p>Wij hebben van het College een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.</p>
<p>8.3 Beperking in reikwijdte van de controle</p>	<p>Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het College geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het College van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.</p>
<p>8.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)</p>	<p>De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 189.000 niet te boven gaan.</p> <p>Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2018 voor de topfunctionarissen geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.</p> <p><i><u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u></i></p> <p>In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.</p>
<p>8.5 Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)</p>	<p>De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente Coevorden. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage</p>

vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.

In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2018 (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 ParticipatieWet gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
DRE2C	Verkeer en Vervoer (Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer Drenthe)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
DRE8C	Ruimtelijke ontwikkeling	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
IenW E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (Sisa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
IenW E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
IenW E28C	Regionale mobiliteitsfondsen Sisa tussen medeoverheden	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

<p>8.7 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole</p>	<p>In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente Coevorden. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.</p> <p>Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p><u>Conclusie:</u> Wij hebben tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2018 geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
<p>8.8 Begrotingsrechtmatigheid</p>	<p>De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het College belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het College inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.</p> <p>Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde baten, 2. kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en 3. kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen

moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het College in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma (indien van toepassing in relatie met de batenoverschrijding). Op drie programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

Lastenoverschrijding	Begrotingsafwijking lasten	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig telt wel mee
Programma 2 : Werk, Jeugd en Zorg*	€ 304.000	✓	
Programma 3 : Ruimte en leefomgeving **	€ 427.000	✓	
Programma 5: Bestuur en Organisatie ***	€ 256.000	✓	
Investeringskredieten	€ 80.400		✗

De overschrijdingen zijn goed herkenbaar in de jaarrekeningen opgenomen in de recapitulatie van hoofdstuk 5.2.

* De lastenoverschrijding op het **programma werk, Jeugd en Zorg** ad € 304.000 wordt veroorzaakt door de volgende onderdelen

Programma 2 : Werk, Jeugd en Zorg	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Individuele voorzieningen	€ 498.000 (-)	€ 12.000 (+)	€ 486.000 (-)

De overschrijding is het gevolg van de lasten voor WMO en Jeugd die hoger zijn dan vooraf verwacht in de begroting. Gezien het feit dat zorg niet geweigerd kan worden aan inwoners van de gemeente, classificeren we dit onderdeel als open einde regeling. Als gevolg hiervan telt de begrotingsoverschrijding niet mee voor het oordeel.

** De lastenoverschrijding op het **programma ruimte en leefomgeving** ad € 427.000 wordt onder andere veroorzaakt door de volgende twee onderdelen:

Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
RSP (Regionaal Structuur Plan)	€ 1.145.000 (-)	€ 339.000 (+)	€ 806.000 (-)

De lasten van boekjaar overschrijden de begroting als gevolg van het feit dat bestedingen voorgaande jaren lager waren door vertraging in het project als geheel. De baten zijn niet gestegen ten opzichte van begroting. Het tekort op de begroting wordt gedekt door onttrekking uit de reserves. Het RSP project is een meerjarig project, waarvoor een bestemmingsreserve is ingesteld. De kosten blijven binnen het totaal van de projectbegroting.

*** De lastenoverschrijding op het **programma bestuur en organisatie** ad € 411.0000 wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma 5 Bestuur en organisatie	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Bedrijfsvoering	€ 133.000 (-)	€ 110.000 (+)	€ 22.000 (-)
Burgemeester en wethouders *	€ 172.000 (-)	€ 3.000	€ 169.000(-)
Burgerzaken	€ 76.000 (-)	€ 32.000 (+)	€ 44.000 (-)

* In 2018 zijn de toekomstige verplichtingen voor pensioenen van oud-wethouders opnieuw doorgerekend. Dit is gebeurd aan de hand van zogenoemde actuariële berekeningen, waarbij onder andere wordt gekeken naar de tijdsperiode, rendement en inflatie. De uitkomst van deze berekeningen betekende dat een extra storting van € 155.000 aan de voorziening oud-wethouders benodigd was. Dit leidt tot een incidenteel nadeel. De voorziening voldoet met deze extra storting aan de BBV-voorschriften.

Conclusie: De begrotingsoverschrijdingen zijn getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Alleen de begrotingsoverschrijdingen ten aanzien van de investeringskredieten tellen mee bij de bepaling van de strekking van ons rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2018.

8.9 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

8.10
Naleving Europese
Aanbestedingsricht-
lijnen

In de jaarrekening controle hebben we conform het normenkader ook werkzaamheden uitgevoerd voor Europese Aanbestedingsplicht. Tijdens de controle blijkt dat twee leveranciers niet overeenkomstig de Europese richtlijnen zijn aanbesteed. Voor het boekjaar 2018 is een bedrag van € 243.000 niet Europees aanbesteed. Daarnaast is door uw gemeente een inschatting gemaakt van de kosten van deze (doorlopende) contracten voor het boekjaar 2019. Overeenkomstig de kadernota rechtmatigheid 2018 zijn ook deze ingeschatte kosten meegenomen in ons rechtmatigheidsoordeel.

Boekjaar	Bedrag niet Europees aanbesteed
2018	€ 243.000
2019 (inschatting)	€ 243.000
Totaal	€ 486.000

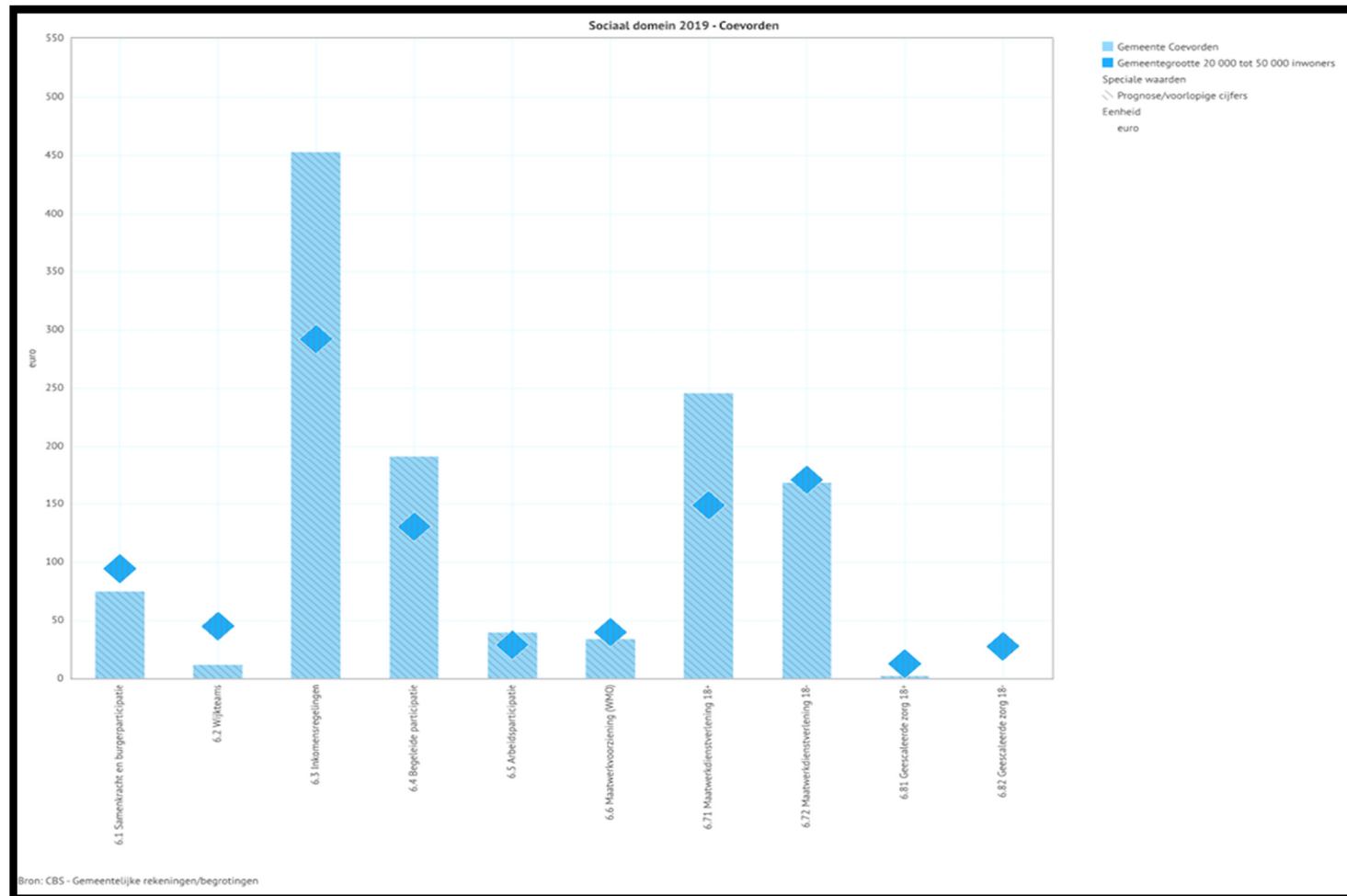
Dit bedrag aan onrechtmatigheden hebben wij meegenomen in ons accountantsoordeel voor de rechtmatigheid ten behoeve van het boekjaar 2018.

8 VRAGEN VANUIT AUDITCOMMISSIE

9.1 Inleiding	<p>In overleg met de auditcommissie zijn de volgende vragen na voren gekomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoek naar de totstandkoming c.q. plausibiliteit van de vijf grootste incidentele dan wel structurele afwijkingen tussen de realisatie en begroting van het boekjaar 2018 2. Beoordeel de totstandkoming en monitoring, inclusief financiële verwerking van de gerealiseerde versus begrote kosten voor de Jeugdzorg. Hierbij wordt onder andere de totstandkoming van de begroting onderzocht inclusief de kwaliteit en relevantie van de tussentijdse management rapportage met betrekking tot de kostenontwikkeling van de Jeugdzorg 3. Beoordeel in hoeverre het college een actieve informatieplicht heeft naar de gemeenteraad om (financiële) afwijkingen tussen realisatie en begroting tijdig te melden. <p>Onderstaand hebben we de antwoorden opgenomen, zoals deze zijn verkregen tijdens de uitvoering van onze controle.</p>
9.2 Incidentele en structurele afwijkingen	<p>In de jaarrekening (5.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting) heeft het College de belangrijkste wijzigingen toegelicht. Wij hebben geconstateerd dat uw gemeente voor het boekjaar 2018 kritisch heeft gekeken naar de kwantificering incidenteel versus structureel. In de jaarstukken 2018 zijn ook structurele afwijkingen gekwantificeerd in afwijking van vorig jaar. Het merendeel van de voor- en nadelen ten opzichte van de begroting zijn incidenteel van aard. Uitzonderingen hierop is het nadeel van het leerlingenvervoer ad € 84.000. Binnen het sociaal domein is het nadeel op individuele voorzieningen en het voordeel op inkomen deels structureel van aard.</p> <p>Bij het beoordelen van de begrotingsoverschrijdingen zoals toegelicht in paragraaf 8.8 van dit accountantsverslag en het doornemen van het overzicht van incidentele baten en lasten hebben wij plausibele verklaringen en toelichtingen vanuit uw organisatie ontvangen. Wij merken wel op dat er geen gemeentelijke kaders, anders dan het BBV, zijn opgesteld wanneer een afwijking als incidenteel dan wel structureel wordt aangemerkt.</p> <p>In het verlengde van het bovenstaande adviseren wij u het volgende: In augustus 2018 heeft de commissie BBV de notitie structurele en incidentele baten en lasten uitgebracht. In deze notitie staan twee belangrijke aandachtspunten welke momenteel nog niet in uw financiële verordening artikel 212 zijn opgenomen. Wij adviseren om de twee onderstaande aanbevelingen op te nemen in de financiële verordening:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Definieer wanneer er sprake is van structurele dan wel incidentele baten en lasten 2) Vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten.

9.3 Kostenbeheersing rondom de jeugdzorg

Op basis van CBS-statistieken zijn de kosten voor het sociaal domein van de gemeente Coevorden in relatie tot de gemiddelde kosten gebracht. Onderstaand is een vergelijking opgenomen van kosten per inwoner voor gemeente Coevorden versus gemeenten van vergelijkbare omvang (20.000 tot 50.000 inwoners) voor het begrotingsjaar 2019. Hieruit kunnen we afleiden dat de voornaamste verschillen veroorzaakt worden door maatwerkvoorzieningen 18+ en inkomensvoorzieningen..

In opdracht van de bestuurders van de zeven zuid Drentse gemeenten wordt twee keer per jaar een (financiële) rapportage over Jeugdhulp samengesteld. Deze rapportage bevat sturingsinformatie voor portefeuillehouders van de zeven gemeenten. De informatie dient als input voor eventuele tussentijdse bijstellingen in tussenrapportages, zoals de Halfjaarrapportage, en de eindverantwoording in het jaarverslag.

Begroting

Vervolgens hebben we de wijze waarop de begroting wordt vastgesteld beoordeeld. Daarbij zijn de volgende onderdelen te onderkennen in de zorg:

1. Landelijk
2. Bovenregionaal (3 noordelijke provincies)
3. Regionaal (de 12 gemeenten)
4. Subregio (Drenthe-Zuid, 7 gemeenten)
5. Clientgebonden (Gemeente Coevorden)

Door de gemeente Coevorden wordt ieder onderdeel van zorg op een eigen manier begroot. Ten behoeve van zorg in het zwaarste interventieniveau (niveau 8), is een solidariteitsovereenkomst gesloten met de bovenregionale gemeenten. Dit betekent dat de totale kosten worden verdeeld over de regio en Coevorden betaald naar rato van de ontvangen bijdrage van het Rijk.

De inkoop van zorg voor provinciaal en bovenregionaal wordt in het samenwerkingsverband begroot. Dit betekent dat door een samenwerking van ambtenaren bij gemeenten Coevorden en Emmen een voorstel voor de begroting wordt opgesteld. Deze wordt vervolgens door elke individuele gemeente aangevuld met eigen lokaal beleid en individueel ingekochte zorg. Dit gebeurt op basis van een verwacht gebruik van zorg voor de afgegeven beschikkingen.

Conclusie: De begroting voor de zorgkosten bevat diverse (subjectieve) inschattingen inzake het gebruik van zorg. Sommige inschattingen worden op gemeenteniveau gemaakt, maar voor diverse (zorg)kosten is de gemeente ook afhankelijk van de plausibiliteit van de inschattingen van (boven)provinciale kosten door de partners. Wij merken overigens op dat de begrotingsoverschrijdingen ten aanzien van de zorgkosten een landelijk ‘aandachtspunt’ is c.q. blijft.

Besluit tot verlening zorg

De gemeente kent zorg toe aan inwoners, op basis van een inschatting door een consultant of door verwijzing van gecertificeerd zorgaanbieder. Hierbij dient een belangrijke kanttekening geplaatst te worden. Het aantal beschikkingen is niet representatief voor de kosten die hierbij gepaard (kunnen) gaan. Bijvoorbeeld wanneer afgegeven beschikkingen niet volledig worden benut. Ook kunnen de beschikkingen door de rechtbank, zoals onder toezicht stellingen, leiden tot een aanzienlijke toename van de kosten.

	<p>Hieruit blijkt dan ook dat de gemeente geen volledige invloed heeft in de zorg die ze verplicht is te verstrekken c.q. betalen. Een bijkomend nadeel is tevens dat diverse zorgaanbieders in een (heel) laat stadium alsnog haar einddeclaraties indient. Zorgaanbieders zijn hier op grond van wetgeving toe gerechtigd. Hierdoor wordt de gemeente laat geïnformeerd over de daadwerkelijke kosten en kunnen daarmee begrotingsoverschrijdingen ontstaan waar niet meer (tijdig) op kan worden gestuurd. Echter, wij adviseren u wel de zorgaanbieders op dit onderdeel nogmaals aan te spreken en indien noodzakelijk te formaliseren in de contracten met de zorgaanbieders.</p>
<p>9.4 Informatieplicht college aan raad bij afwijkingen tussen begroting en realisatie</p>	<p>De aard, omvang en diepgang van de informatieplicht van het college aan de gemeenteraad wordt in beginsel opgenomen in de lokale verordeningen. Uit de beoordeling van de financiële verordeningen aanpalende documenten, blijkt dat de volgende vereisten zijn gesteld aan de informatievoorziening:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitgangspunt 2: <ul style="list-style-type: none"> o Onze ramingen zijn volledig, realistisch en haalbaar. - Uitgangspunt 7: <ul style="list-style-type: none"> o De stelpost onvoorziene uitgaven mag alleen gebruikt worden voor het opvangen van incidentele tegenvallers, die onvoorzienbaar, onuitstelbaar en onontkoombaar zijn; o De hoogte van de stelpost onvoorziene uitgaven is € 100.000 structureel. o Het college kan beschikken over de inzet van de stelpost onvoorziene. o Het college informeert uw raad in de halfjaarrapportage, slotwijziging of het jaarverslag. - Uitgangspunt 16: <ul style="list-style-type: none"> o De ondergrens voor het rapporteren van financiële afwijkingen in halfjaarrapportages en jaarverslagen is € 50.000. o In deze twee planning- & controldocumenten wordt het totaalbedrag van deze zogenoemde ‘kleine verschillen’ benoemd. o Indien het totaal van de kleine verschillen de som van € 250.000 overstijgt, wordt door middel van een toelichting inzicht gegeven in de onderwerpen en oorzaken die ten grondslag liggen aan deze verschillen. <p>De normen voor het rapporteren van zijn voornamelijk kwalitatief van aard en vaste momenten zijn geïdentificeerd voor de rapportage (begroting, halfjaarrapportage en jaarverslag).</p> <p>De actieve informatie voorziening wordt niet gestimuleerd door de rapportagefrequentie. De rapportagemomenten zijn immers beperkt tot begroting, halfjaarrapportage en jaarrekening. Door het in gebruik nemen van rapportage tools, zoals Pepperflow, kan dit gefaciliteerd worden. Er zijn momenteel namelijk geen andere verplichte rapportagemomenten opgenomen in de (financiële) verordeningen. Wij merken wel op dat middels informatieve brieven naast de P&C-documenten door het College actieve (onverplichte) invulling gegeven aan de informatie(plicht) aan de raad.</p>

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.
Begrotingsoverschrijding van investeringskredieten	€ 80.400	n.v.t.
Niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen	€ 486.000	n.v.t.
Totaal fouten	€ 566.400	n.v.t.
Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Overige onzekerheden	n.v.t.	n.v.t.
Totaal onzekerheden	n.v.t.	n.v.t.

Wij hebben van het College een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het College bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

De totale omvang van de foute onrechtmatigheden is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.048.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze goedkeurende controleverklaring.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het College en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Coevorden in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage C – Overzicht met de belangrijkste afkortingen

EMITA	Executive master of IT-auditing
RA	Registeraccountant
RE	Register EDP-auditor
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
PGB	Persoonsgebonden budget
SVB	Sociale Verzekeringsbank
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
AO/IB	Administratieve organisatie en interne beheersing
VPB	Vennootschapsbelasting
WNT	Wet Normering Topinkomens
SiSa	Single information Single Audit
BW	Burgerlijk Wetboek

WWW.ASTRIUMOVERHEIDSACCOUNTANTS.NL